

Ksiądz Jan Krzysztof Kluk

Ksiądz Jan Krzysztof Kluk urodził się 13 września 1739 roku w Ciechanowcu.

Jego ojciec, Jan Adrian Kluk, który był budowniczym i architektem budowli sakralnych, został sprowadzony do Ciechanowca z Warmii przez ówczesnego właściciela miasta – księcia Franciszka Maksymiliana Ossolińskiego (1676-1756).

Krzysztof Kluk, który od dzieciństwa wykazywał zainteresowanie naukami przyrodniczymi oraz wyraźne uzdolnienia do rysunku i miedziorytnictwa, otrzymał staranne

i wszechstronne wykształcenie. Początkowo kształcił się w Warszawie, następnie w Drohiczyń nad Bugiem, a na koniec w Seminarium O.O. Pijarów w Łukowie. W roku 1761 wstąpił do Seminarium O.O. Misjonarzy u Świętego Krzyża w Warszawie, które ukończył po dwóch latach nauki, otrzymując święcenia kapłańskie.

Od roku 1763 do 1767 był kapelanem nadwornym w siedzibie starosty nurskiego, Tomasza Ossolińskiego w Nurze, w latach 1767-1770 proboszczem w parafii Winna, a od 1770 roku do końca życia proboszczem w parafii Świętej Trójcy w Ciechanowcu, gdzie pełnił obowiązki kapłana i prowadził obserwacje przyrodnicze związane z pracą naukową.

W latach 1770-1779 ukazała się w Warszawie trytomowa rozprawa autorstwa księdza Krzysztofa Kluka pod wspólnym tytułem „Roślin potrzebnych, pożytecznych, osobiwie kraiowych, albo które w kraiu użyteczne być mogą utrzymanie, rozmnożenie i zażycie”. Dzieło to stanowi w literaturze polskiej pierwsze kompendium wiedzy przyrodniczej, obejmujące całokształt zagadnień związanych z naukami ogrodniczymi, leśnymi i rolniczymi. Do zagadnień botanicznych wracał ksiądz Krzysztof Kluk kilkakrotnie. W roku 1785 wyszedł spod jego pióra pierwszy polskojęzyczny podręcznik pt. „Botanika dla szkół narodowych”, jemu również przypisywane jest autorstwo podręcznika pt. „Zoologia, czyli Zwierzętopismo dla szkół narodowych”, który ukazał się w roku 1789. Oba podręczniki powstały na zlecenie Towarzystwa do Ksiąg Elementarnych, organu wykonawczego Komisji Edukacji Narodowej.

W latach 1786-1788 został wydany w Warszawie trytomowy „Dykcyonarz Roślinny”, w którym ksiądz Krzysztof Kluk opisał 1.536 gatunków roślin krajowych i zagranicznych, ułożonych w alfabetycznym porządku nazw łacińskich z przyporządkowanymi im nazwami polskimi.

Odpowiednikiem „Roślin potrzebnych.....” w dziedzinie zoologii było czterotomowe dzieło pt. „Zwierząt domowych i dzikich, osobiwie kraiowych, potrzebnych i pożytecznych, domowych, chowanie, rozmnożenie, chorób leczenie, dzikich łowienie, oswoienie, zażycie, szkodliwych zaś wygubienie”, które ukazało się w latach 1779-1780. Stanowiło ono pierwszą syntezę fauny krajowej i pełniło przez długi czas funkcję podręcznika w tym zakresie.

Mineralogii, petrografii i metalurgii dotyczyła dwutomowa praca pt. „Rzeczy kopalnych osobiwie zdatniejszych szukanie, poznanie i zażycie”. Dzieło to zawierało dużą dawkę

wiedzy o metalurgii końca XVIII wieku i wprowadzało mnóstwo pojęć z zakresu słownictwa mineralogicznego.

W uznaniu zasług, w 1781 roku, król Stanisław August Poniatowski wyróżnił księdza Krzysztofa Kluka bardzo cenionym, złotym orderem „Merentibus”.

Działalność naukowa księdza Krzysztofa Kluka nie kolidowała z jego obowiązkami duszpasterskimi. Dwa kazania wydane drukiem: „Kazanie o szacunku i miłości kapłanów”(Warszawa, 1777) i „Myśli nawracającego się grzesznika”(Warszawa,1777), kilkaset rękopiśmiennych kazań (znajdujących się obecnie w zbiorach Biblioteki Ossolińskich we Wrocławiu), potwierdzone uczestnictwo w licznych uroczystościach diecezjalnych (Archiwum Diecezjalne w Drohiczynie nad Bugiem), dają wyobrażenie pobożności i prawości tego wspaniałego człowieka i kapłana.

Ksiądz Jan Krzysztof Kluk zmarł 2 lipca 1796 roku w Ciechanowcu, przeżywszy 57 lat.

